

Govor Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu Wolfganga Petritscha na Vijecu za implementaciju mira

Brisel, 23. maja 2000. godine

Gospodine Predsjedavajuci, Vase ekelencije,

Danas, kada smo se okupili ovdje, u trenutku kada se uveliko priblizava peta godisnjica potpisivanja Daytonskog/Pariskog sporazuma, vrijeme je da se zapitamo:

Koliko smo do sada bili uspjesni u Bosni i Hercegovini i: da li je bilo vrijedno truda?

Gospodine Predsjedavajuci, dugo sam i mnogo razmisljao o ovome i o nasoj ulozi u BiH. Napredak je cesto ostvarivan postepeno, ali ne i sustinski, ipak je bilo vrijedno truda – gradjani BiH su vrijedni truda – mir i prosperitet u regionu su vrijedni truda.

Ja sam osobno opredijeljen da osiguram vecu efikasnost angazmana medjunarodne zajednice u BiH. Medjunarodna zajednica i gradjani BiH mogu biti sigurni: nastavicu da pokazujem sposobnost rukovodjenja i odlucnost koja je potrebna da bi mirovni proces u Bosni i Hercegovini krenuo naprijed.

Mnogo toga je postignuto od potpisivanja Mirovnog sporazuma; od kada sam preuzeo dužnost prije deset mjeseci, usredsredili smo se na nekoliko kljucnih prioriteta kako bi se mirovni proces unaprijedio u strateskim oblastima.

Najvise me raduje to sto se sada pocelo dogadjati nesto sto je bilo nezamislivo na pocetku ovoga procesa: vrse se delozacije

nezakonitih stanara u Bijeljini, mjestu gdje se u prvim danima rata u BiH izvršilo užasno “etničko čišćenje”, a došlo je i do povratka u Focu, donedavno poznatu samo po tome što je bila omiljeno “utočište” optuženih za ratne zločine. Neka niko nikada ne kaže da nismo pokazali odlučnost i opredjeljenje za povratak.

Doslo je do značajnih pomaka u oblasti izgradnje slobodnih medija u službi građana BiH i njihovog prava na informiranost. Slijede dalje aktivnosti na tom planu.

Dozvolite da na ovom mjestu jasno stavim do znanja da sam odlučan ne samo da vodim BiH naprijed, nego i da branim napredak koji smo do sada postigli. Opstrukcionista koji misle da mogu zastrašivati i prijetiti kako hoće i nekaznjeno, kako unutar, tako i van BiH – treba dobro da razmisle. Oni koji su protiv povratka i oni koji prijetе novinarima u njihovim nastojanjima da informiraju javnost suocit će se sa punom snagom mog mandata i zakona. Mi nećemo pokleknuti pred onima koji žele da ugase baklju nade koju nose hrabri novinari, tužitelji, sudije, aktivisti u oblasti ljudskih prava i ostali, bilo u BiH ili drugdje u regionu. Ovi ljudi – čija nastojanja u potpunosti podržavam – su prethodnica novog građanskog društva. U potpunosti sam svjestan da je to građansko društvo još uvijek u povoju, ali da je ono od ključnog značaja ne samo za BiH, nego i za sve zemlje u regionu.

Gospodine Predsjedavajući, da građani mogu promijeniti stvarnost u jednoj zemlji, dokazano je u Hrvatskoj: ta zemlja utire put ka novom građanskom društvu u regionu. Ja sam nastojao da iskoristim ovu mogućnost koja se ukazala – i ohrabren sam novim perspektivama koje sada postoje u pogledu povratka u cijelom regionu, dobrosusjedske saradnje, postivanja integriteta granica BiH i nove dinamike unutar hrvatske zajednice u BiH.

Nadam se da će sve to stvoriti novu situaciju na terenu i

okoncati postojanje nezakonitih paralelnih institucija koje sprecavaju znacajne oblike saradnje, posebno u Federaciji. Konacno je doslo vrijeme da politicari i duznosnici u BiH pokazu istinsku opredjeljenost za Mirovni sporazum – jednostavno receno, da ispunjavaju svoje obaveze. U mnogim slucajevima oni u tome do sada nisu uspjeli. Kao sto je onima koji su ovdje prisutni poznato, ja sam bio strog prema vodjstvu BiH, a i dalje cu biti, sve dok oni, odnosno vi, ne pocnete postizati rezultate.

Da bi se Bosna i Hercegovina pavela u bolju buducnost, potrebno je dijeliti odgovornost i imati volju za zajednickim radom. Bez toga je zelja BiH da postane clan evropskih i medjunarodnih institucija, kao sto je Vijece Evrope ili sama Evropska unija, besmislena. Za clanstvo u svim ovim institucijama potrebna je sposobnost za rad i funkcioniranje unutar ovih institucija, kao i za usaglasavanje stavova i zajednickih standarda unutar zemlje.

Gospodine Predsjedavajuci, od kljucne je vaznosti za BiH da ima efikasno i funkcionalno Vijece ministara. Predsjednistvu BiH trebalo je jako mnogo vremena da imenuje kandidata za funkciju predsjedavajuceg Vijeca ministara – bolje reci, premijera drzavne vlade. Oni su to ucinili, ali tek juce. Sve dok Vijece ministara ne bude u potpunosti uspostavljeno, ni za Predsjednistvo, ni za Parlament se ne moze reci da su ispunili svoje duznosti.

Cinjenica da drzavni Parlament nije usvojio izborni zakon jos je jedan od primjera nepostojanja politicke volje da se krene naprijed za dobrobit naroda.

Potrebno je da zvanicnici na svim nivoima sebi postave vise standarde. Uzmimo, na primjer, clanove Parlamenta – cesto pomislim da oni jako malo razumiju sta znaci sluziti narodu, odnosno sta znaci biti odgovoran zakonodavac. Kako usvajanje 10-15 zakona u toku dvogodisnjeg mandata uopste moze biti zadovoljavajuce? Ne moze.

Doslo je vrijeme da politicari pocnu sluziti interesima gradjana Bosne i Hercegovine. Moja prva poruka, koja je upucena liderima u Bosni, glasi:

“Narod nije obavezan da sluzi vama, nego je vasa duznost da sluzite narodu”.

A moja druga poruka, koja je upucena narodu Bosne, jeste:

“Glasajte, i glasajte za promjene”.

Proslo je vrijeme umornih, starih politicara i politickih stranaka iz ratnog perioda.

Rat je završen. Ali, on mora biti završen i u srcima i u mislima ljudi. Sada je vrijeme za nove lidere, lidere koji mogu donijeti pomirenje unutar same BiH i koji BiH mogu integrisati u Evropu.

Ja i dalje vjerujem da mozemo uspjeti. Danas cemo utvrditi nase prioritete, nase tri kljucne strateske oblasti:

- Produbljivanje ekonomske reforme i stvaranje uslova za samoodrzivi, trzisno orijentisani ekonomski razvoj, kako bi se izbjegla ekonomska kriza u periodu u kojem BiH napusta privredu ovisnu o donacijama.
- Drugo: ubrzavanje povratka raseljenih lica i izbjeglica, sa narocitim naglaskom na omogucavanju gradjana da ostvare svoja imovinska prava.
- I trece: razvoj funkcionalnih, demokratskih i odgovornih zajednickih institucija, zasnovanih na vladavini zakona i potpomognutih efikasnom i strucnom drzavnom sluzbom, te cvrstom finansijskom osnovom.

U kombinaciji sa vecom medjunarodnom koordinacijom – a zelim se narocito zahvaliti svim prisutnim predstavnicima nasih partnera u implementaciji na njihovoj podrsci – ovi elementi će stvoriti uslove za uspjeh, uprkos preprekama koje su na nasem putu postavile opstrukcionista politicke snage.

Takodje treba da konsolidiramo institucije – da osiguramo da one funkcioniraju, da budu efikasne, te da budu na pravi nacin finansirane iz domacih i nezavisnih izvora prihoda. Konsolidirane institucije su od kljucne vaznosti za dugorocnu stabilnost i prosperitet.

Glavno teziste nastojanja da se izgradi drzava BiH je i dalje na zajednickim institucijama. Naravno, a ja sam to i ranije rekao, mi nismo u BiH da bismo izgradili savrsenu drzavu, niti to trebamo raditi – na gradjanima Bosne i Hercegovine je da teze ka tome. Zadatak zbog kojeg smo mi ovdje je nadgledanje uspostave osnovnog okvira za funkcioniranje drzave, koji ce pruziti mogucnost za razvoj dinamicnog civilnog drustva i snazne trzisne ekonomije.

Usli smo u fazu mirovnog procesa u kojoj podrška donatora za BiH znacajno i ubrzano opada, kao sto je ovdje vec ranije receno. Smatram da je jedan od mojih najvaznijih zadataka u narednom periodu da osiguram da sve oskudnija sredstva medjunarodne zajednice budu utrosena na djelotvoran nacin. Po mom misljenju, preostala medjunarodna sredstva sada treba usmjeriti ka uspostavljanju neophodnog institucionalnog okvira da bi se omogucila kako domaca tako i strana privatna ulaganja.

Ali, jos jednom budimo realni: jos uvijek nije atraktivno ulagati u BiH. Ostatke starog sistema treba zamijeniti modernim institucijama. Mi iz medjunarodne zajednice moramo podrzati stvaranje kljucnih preduslova za ekonomski razvoj – potrebni su nam moderni zakoni, deregulacija, odrziv bankarski sistem, transparentna privatizacija, zastita investicija time sto ce vladavina zakona postati stvarnost. Juce sam nametnuo odluku u cilju jacanja entitetskih agencija za bankarstvo. Ne mozemo dozvoliti daljnji gubitak vremena. Sada se trebamo jos vise usredsrediti na izgradnju kapaciteta: modernizaciju sudstva – trebaju nam jaki i nezavisni sudovi u BiH – obuku policije i osoblja granicne sluzbe, podrsku kljucnim projektima u oblasti donosenja zakona, izgradnju profesionalne

i stručne civilne službe, naročito na državnom nivou.

Vrlo je bitno da međunarodna zajednica isto tako ostane opredijeljena za očuvanje sigurnosti koja, inace, predstavlja preduvjet za civilnu implementaciju. Snazno prisustvo snaga SFOR-a u nesmanjenom obimu je i dalje od ključnog značaja za sigurnost i stabilnost u BiH, naročito u pogledu podrške povratku izbjeglica i raseljenih osoba, podrške borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala, te podrške Međunarodnom sudu za ratne zločine počinjene na prostoru bivše Jugoslavije.

Ne možemo sebi dozvoliti da napravimo korak unazad u BiH – to bi ostavilo reperkusije u citavoj regiji. Bosna i Hercegovina je od centralnog značaja za region, a region je opet od centralnog značaja za Evropu i njenu budućnost. Dopustite mi da ponovim: nama nisu potrebni razgovori o strategiji napustanja BiH, nego nam je potrebna strategija ulaska BiH u Evropu- i već smo u potpunosti angažirani na tom zadatku.

Gospodine Predsjedavajući, Spreman sam da pomognem građanima BiH da krenu putem bolje budućnosti. Pri tome neću oklijevati da u potpunosti iskoristim svoja ovlastenja i poduzmem odlučne mjere protiv svih oblika opstruiranja, kako bi se građani BiH oslobodili i iskoristili sav svoj potencijal. Juce sam ponovo morao smijeniti trojicu zvaničnika zbog njihovog opstrukcionističkog djelovanja. Onima koji prate moj rad u BiH je poznato da sam spreman saslušati, ali da sa mnom nema sale.

Za Bosnu i Hercegovinu postoje sanse za napredak, bilo da se radi o procesu stabilizacije i udruživanja u okviru Evropske unije, članstvu u Vijecu Evrope ili pak korištenju sansi iz okvira Pakta stabilnosti.

Članovi Vijeca, odlučan sam da uz vasu podršku pomognem građanima BiH da upravo te sanse i iskoriste – no, dozvolite mi da budem sasvim jasan:

- Uvijek sam bio spreman na saradnju sa liderima i narodom BiH kako bih pomogao ovoj zemlji da postigne napredak.

- Ali sam takodje spreman da pomognem gradjanima BiH da ostvare svoja prava usprkos svim onim liderima koji ne djeluju u interesu svog naroda.

Najvaznije – i ovdje samo mogu ponoviti iz govora Komesara Patten-a. – gradjani Bosne i Hercegovine moraju preuzeti odgovornost za svoju zemlju. Uvjeren sam da oni imaju sve sto je potrebno za to – oni to mogu uciniti. Medjutim, ukoliko se oni ne suoce sa ovim izazovom, Bosna i Hercegovina ce zapasti u ekonomsku stagnaciju i socijalne i politicke nemire. Vjerujem da gradjani BiH mogu zalijeciti svoje rane, sazivjeti se sa tolerancijom i krociti u novi milenijum. Sada je vrijeme da se gradjani Bosne i Hercegovine sjete izreke:

“Ko ce nam pomoci ako necemo jedni drugima.”

Hvala na paznji.